Katero sodišče je pristojno

Češka

1 Ali se moram obrniti na redno civilno sodišče ali na specializirano sodišče (na primer delovno sodišče)?

V češkem civilnem pravu ni postopkovnih pravil, ki bi določala, da posebne vrste zadev obravnavajo specializirana sodišča. V civilnih zadevah je splošno pristojno sodišče načeloma pristojno za obravnavo sporov v vseh civilnopravnih zadevah. Vsebinsko so te določene tako, da sodišča v civilnih sodnih postopkih obravnavajo spore in druge pravne zadeve, ki izhajajo iz razmerij zasebnega prava, ter odločajo o njih (člen 7(1) zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen). Poleg tega je 1. januarja 2014 na Češkem začel veljati nov zakon, tj. zakon št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih. V skladu z njim sodišča obravnavajo pravne zadeve, določene v njem, in odločajo o njih.

V nekaterih primerih se s posebno zakonodajo pristojnost za odločanje o civilnopravnih zadevah podeljuje upravnim organom. Vendar lahko v takem primeru odločitev upravnega organa vedno preveri civilno sodišče v postopku na podlagi dela 5 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, kakor je bil spremenjen (člen 244 in naslednji).

2 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna redna civilna sodišča (tj. sodišča, ki so pristojna za take zadeve)?

2.1 Ali obstaja razlika med nižjimi in višjimi rednimi civilnimi sodišči (npr. okrožna sodišča kot nižja sodišča in regionalna sodišča kot višja sodišča) in če je tako, katero sodišče je pristojno za mojo zadevo?

Na Češkem so civilna sodišča prve stopnje okrožna sodišča (*okresní soud*) in regionalna sodišča (*krajský soud*), v redkih primerih pa vrhovno sodišče Češke (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Okrožna sodišča so pristojna za obravnavo postopkov na prvi stopnji, razen če zakon izrecno ne določa, da so pristojna regionalna sodišča ali vrhovno sodišče Češke republike.

2.

(a) V skladu z zakonom št. 99/1963 Zb. so regionalna sodišča na prvi stopnji pristojna za naslednje zadeve:

v sporih v zvezi z vzajemno poravnavo preplačil prejemkov iz pokojninskega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja, državne socialne podpore ter materialne pomoči v stiski ter v sporih v zvezi z vzajemno poravnavo regresnih zahtevkov, izplačanih zaradi pravice do prejemka iz zdravstvenega zavarovanja;

v sporih v zvezi z nezakonitostjo stavke ali izprtja;

v sporih, ki se nanašajo na tujo državo ali osebe, ki uživajo diplomatsko imuniteto in privilegije, če ti spori spadajo v pristojnost čeških sodišč;

v sporih v zvezi z razglasitvijo ničnosti odločbe arbitra o izvršitvi obveznosti iz kolektivne pogodbe;

v zadevah, ki izhajajo iz pravnih razmerij, povezanih z ustanavljanjem gospodarskih družb, fundacij, dotacij in skladov za dotacije, sporih med gospodarskimi družbami, njihovimi partnerji ali člani ter sporih med partnerji ali člani, ki izhajajo iz njihove udeležbe v gospodarski družbi;

v sporih med kapitalskimi družbami, njihovimi partnerji ali člani in člani njihovih statutarnih organov ali likvidacijskimi upravitelji, če se spori nanašajo na opravljanje funkcije članov statutarnih organov ali likvidacijskih upraviteljev;

v sporih, ki izhajajo iz avtorskega prava;

v sporih glede varstva pravic, ki so kršene ali ogrožene zaradi nelojalne konkurence ali nezakonitega omejevanja konkurence;

v zadevah v zvezi z varovanjem imena in ugleda pravne osebe;

v sporih v zvezi s finančnim jamstvom in sporih, povezanih z menicami, čeki in naložbenimi instrumenti;

v sporih, ki izhajajo iz trgovanja na blagovni borzi;

v zadevah, povezanih s skupščinami zveze lastnikov, in sporih, ki izhajajo iz tega;

v zadevah, ki se nanašajo na preoblikovanje podjetij in zadrug, vključno z vsemi odškodninskimi postopki, v skladu s posebnimi pravnimi predpisi;

v sporih v zvezi z nakupom obrata, zakupom obrata ali njegovega dela;

v sporih v zvezi s pogodbami o gradnji, ki so javna naročila nad določenim pragom, vključno z dobavami, potrebnimi za izvajanje takšnih pogodb.

(b) V skladu z zakonom št. 292/2013 Zb. so regionalna sodišča na prvi stopnji pristojna za naslednje zadeve:

zadeve glede statusa pravnih oseb, vključno z njihovim prenehanjem in likvidacijo, imenovanjem in odpoklicem članov njihovih statutarnih organov ali likvidacijskih upraviteljev in njihovim preoblikovanjem, ter zadeve glede njihovega statusa splošne koristi;

zadeve glede skrbništva nad pravnimi osebami;

zadeve glede vlog za izpolnitev obveznosti zagotovitve nadomestila ali odškodnine več kot eni osebi na podlagi sodne odločbe v skladu z zakonom o gospodarskih družbah ali zakonom o preoblikovanju gospodarskih družb in zadrug (v nadaljnjem besedilu: obvezne vloge);

zadeve, ki se nanašajo na kapitalski trg;

zadeve glede predhodnega soglasja za izvedbo preiskav v zadevah s področja varstva konkurence;

zadeve glede nadomestitve soglasja zastopnika češke odvetniške zbornice ali zbornice davčnih svetovalcev za dostop do vsebine dokumentov.

3. Vrhovno sodišče Češke je v skladu s členom 51 zakona št. 91/2012 Zb. o mednarodnem zasebnem pravu pristojno na prvi in edini stopnji v postopku priznanja tujih sodb glede razveze zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti, razveljavitve zakonske zveze in opredelitve, ali zakonska zveza obstaja ali ne, če je vsaj ena od strank češki državljan. Vendar se ta postopek ne upošteva pri priznanju sodb drugih držav članic EU v zadevah, v katerih se uporablja Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000, ali kadar se uporablja dvo- ali večstranska pogodba, ki določa drug postopek, ne postopek v skladu s češkim pravom.

Vrhovno sodišče je v skladu s členom 55 zakona št. 91/2012 Zb. o mednarodnem zasebnem pravu pristojno tudi v zadevah, ki se nanašajo na priznanje tuje sodbe, s katero se ugotovi ali zavrne starševstvo.

2.2 Krajevna pristojnost (je sodišče v mestu A ali mestu B pristojno za mojo zadevo?)

Stvarna pristojnost (glej vprašanje 2.1) in krajevna pristojnost se določata glede na okoliščine ob sprožitvi postopka. Vse nadaljnje spremembe teh okoliščin (npr. sprememba dejanskega prebivališča toženca) razen pri redkih izjemah (prenos pristojnosti v zadevah, ki se nanašajo na skrbništvo nad mladoletniki, postopke glede pravice do vzgoje in varstva ter poslovne sposobnosti) niso pomembne.

V skladu s členom 105(1) zakona št. 99/1963, zakonik o civilnem postopku, je sodišče praviloma pristojno, da ob začetku postopka preveri krajevno pristojnost – to stori do konca pripravljalnega postopka oziroma, če pripravljalni postopek ni izveden, pred začetkom vsebinske obravnave zadeve, tj. dokler v predhodnem postopku ne pozove tožnika, naj vloži tožbo, ali dokler ne izda odločbe, če odloči brez obravnave. Pozneje je krajevno pristojnost mogoče preverjati le, če pripravljalni postopek ni bil izveden in stranka ugovarja lokalni pristojnosti ob prvi priložnosti, ko je to upravičena storiti. V nekaterih primerih je mogoče, da je krajevno pristojnih več sodišč. Tožnik lahko izbira med splošno pristojnim sodiščem in sodišči, navedenimi v členu 87 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku (npr. glede na kraj dela, v odškodninskih zadevah pa glede na kraj nastanka škode). Izbrati ga mora najpozneje ob vložitvi tožbe – pristojno je sodišče, na katerem je bil postopek najprej sprožen.
V posebnih pravnih zadevah se krajevna pristojnost določi na podlagi zakona št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih.

2.2.1 Splošno pravilo krajevne pristojnosti

Osnovna pravila o krajevni pristojnosti so določena v členih 84–86 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, in členu 4 zakona št. 292/2013 Zb. Opozoriti pa je treba, da se lahko v nekaterih primerih krajevna pristojnost ureja s pravom EU, ki se neposredno uporablja in ima prednost pred nacionalno zakonodajo (glej nekatere določbe Uredbe št. 44/2001, s katero se ureja ne le mednarodna, ampak tudi krajevna pristojnost), kar pomeni, da se pravila o krajevni pristojnosti na podlagi češkega prava ne uporabljajo vedno.
Osnovno pravilo iz zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, določa, da je splošno pristojno sodišče tisto, ki je splošno pristojno za toženca. Splošno pristojno sodišče je vedno okrožno sodišče. Če je na prvi stopnji pristojno regionalno sodišče (glej vprašanje 2.1), je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega je splošno pristojno (okrožno) sodišče stranke. Če je tožba vložena zoper več tožencev, je krajevno pristojno tisto sodišče, ki je splošno pristojno za katerega koli od njih.
Sodišče, ki je splošno pristojno za fizične osebe, je okrožno sodišče, na območju katerega ima ta oseba stalno prebivališče, če nima stalnega prebivališča, pa sodišče, na območju katerega dejansko prebiva. Stalno prebivališče pomeni kraj, kjer posameznik živi z namenom, da tam stalno ostane (lahko se zgodi, da je takšnih krajev več; v tem primeru so splošno pristojna sodišča vsa taka sodišča).
Sodišče, ki je splošno pristojno za fizične osebe, ki se ukvarjajo s poslovno dejavnostjo, je za zadeve, ki izhajajo iz poslovnih dejavnosti, okrožno sodišče, na območju katerega ima ta oseba sedež (sedež je naslov, vpisan v javni register); če oseba nima sedeža, je to okrožno sodišče, na območju katerega ima stalno prebivališče, če tega nima, pa okrožno sodišče, na območju katerega začasno prebiva.
Merilo za določitev splošno pristojnega sodišča za pravno osebo je njen registrirani sedež (glej člena 136 in 137 zakona št. 89/2012 Zb., civilni zakonik).
Sodišče, ki je splošno pristojno za upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti med opravljanjem njegove funkcije, je okrožno sodišče, na območju katerega ima registrirani sedež.
Posebna pravila se uporabljajo glede sodišča, ki je splošno pristojno za državo (sodišče, na območju katerega ima registrirani sedež organizacijska enota države, pristojna na podlagi posebne pravne ureditve, če pa krajevno pristojnega sodišča ni mogoče določiti tako, sodišče, na območju katerega so nastale okoliščine, iz katerih izhaja pravica, ki se uveljavlja), občino (sodišče, na območju katerega je občina) in višjo ozemeljsko samoupravno enoto (sodišče, na območju katerega imajo njeni upravni organi sedeže).
Če ni za toženca, ki je češki državljan, splošno pristojno nobeno sodišče ali nobeno sodišče na Češkem, je pristojno sodišče, na območju katerega je toženec imel zadnje znano stalno prebivališče na Češkem. Če se premoženjske pravice izvršujejo zoper osebo, za katero ni na Češkem pristojno nobeno drugo sodišče, je lahko pristojno sodišče, na območju katerega je premoženje take osebe.
Tožba (vloga za začetek postopka) zoper tujo osebo se lahko vloži tudi pri sodišču, na območju katerega je na Češkem njen obrat ali organizacijska enota obrata.
V skladu z določbami člena 4 zakona št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih je za postopek pristojno sodišče, ki je splošno pristojno za osebo, v interesu katere poteka postopek, razen če navedeni zakon ne določa drugače. Sodišče, splošno pristojno za mladoletnika, ki nima polne poslovne sposobnosti, je sodišče, na območju katerega ima mladoletnik stalno prebivališče, kot je določeno na podlagi dogovora med staršema, ali na podlagi sodne odločbe, ali na podlagi drugih odločilnih okoliščin.

2.2.2 Izjeme od splošnega pravila

Poleg krajevne pristojnosti sodišča, ki je splošno pristojno za toženca, obstaja tudi druga posebna krajevna pristojnost, in sicer (a) posebna krajevna pristojnost na podlagi izbire (glej vprašanje 2.2.2.1 v nadaljevanju) in (b) izključna posebna krajevna pristojnost (glej vprašanje 2.2.2.2 v nadaljevanju). V gospodarskih zadevah je mogoč tudi dogovor o pristojnosti (glej vprašanje 2.2.2.3 v nadaljevanju).
Nadalje, člen 5 zakona št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih določa, da če se v postopkih glede sodnega skrbništva nad mladoletnikom, v zadevah glede pravice do varstva in vzgoje ter postopkih glede poslovne sposobnosti spremenijo okoliščine, na podlagi katerih je določena pristojnost, lahko sodišče prenese pristojnost na drugo sodišče, če je to v interesu mladoletnika, skrbnika ali osebe, o katere poslovni sposobnosti se odloča. O prenosu pristojnosti v skladu s tem odstavkom sicer vedno odloča sodišče.

2.2.2.1 Kdaj lahko izbiram med sodiščem v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo) in drugimi sodišči?

Gre za tako imenovano posebno krajevno pristojnost na podlagi izbire, ki se ureja s členom 87 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku. Tožnik lahko izbira, ali bo tožbo vložil pri sodišču, ki je splošno pristojno za toženca, ali pri drugem krajevno pristojnem sodišču. Pri tem je treba upoštevati pravila o krajevni pristojnosti – če je na prvi stopnji pristojno regionalno sodišče, mora tožnik tožbo vložiti pri takem sodišču. Ko je tožba pri sodišču vložena, tožnik izbire ne more več spremeniti. Če se krajevna pristojnost ureja z uredbo EU, ki se neposredno uporablja in ima prednost pred nacionalno zakonodajo (glej nekatere določbe Uredbe št. 44/2001, s katero se ureja ne samo mednarodna, ampak tudi krajevna pristojnost), se pravila o krajevni pristojnosti na podlagi izbire v skladu s češkim pravom ne morejo uporabljati.
Namesto sodišča, ki je splošno pristojno za toženca, lahko tožnik izbere sodišče, na območju katerega:
toženec stalno dela;
so nastale okoliščine, iz katerih izhaja pravica do odškodnine;
je organizacijska enota obrata fizične ali pravne osebe, ki je toženec, če se spor nanaša na to enoto;
ima registrirani sedež oseba, ki organizira regulirani trg ali vodi mnogostranski trgovinski sistem, če gre za gospodarski spor,
ki se nanaša na regulirani trg, ki ga organizira ta oseba, ali opravljanje takih poslovnih dejavnosti, ali
ki se nanaša na mnogostranski trgovinski sistem, ki ga organizira ta oseba, ali opravljanje takih poslov,
je kraj plačila, če gre za izvrševanje pravice iz menice ali drugega vrednostnega papirja;
je registrirani sedež blagovne borze, če se spor nanaša na trgovanje na blagovni borzi.

2.2.2.2 Kdaj moram izbrati drugo sodišče namesto sodišča v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo)?

Gre za tako imenovano izključno posebno krajevno pristojnost, ki se ureja s členom 88 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, in nekaterimi določbami zakona št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih. Če je za nekatere zadeve določena izključna krajevna pristojnost, te ni mogoče določiti glede na to, katero sodišče je splošno pristojno za toženca, ali na podlagi izbire sodišča.

Če se krajevna pristojnost ureja z uredbo EU, ki se neposredno uporablja in ima prednost pred nacionalno zakonodajo (glej nekatere določbe Uredbe (ES) št. 44/2001 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, s katero se ureja ne samo mednarodna pristojnost, ampak tudi krajevna), se pravila o izključni krajevni pristojnosti na podlagi češkega prava ne morejo uporabljati.
V skladu s členom 88 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, je izključna krajevna pristojnost določena predvsem za naslednje postopke:
obravnava sporov glede skupnega premoženja zakoncev ali drugega premoženja ali preklic skupnega najema stanovanja po razvezi zakonske zveze: krajevno pristojno je sodišče, ki je odločilo o razvezi;
postopki o pravici do nepremičnega premoženja (postopek se mora neposredno nanašati na pravico do premoženja, predvsem stvarne ali najemne pravice): krajevno pristojno je sodišče, na območju katerega je premoženje, če ne gre za postopke za obravnavo sporov glede skupnega premoženja zakoncev ali drugega premoženja ali preklic skupnega najema stanovanja po razvezi zakonske zveze (v takih primerih je krajevno pristojno sodišče, ki je odločalo o razvezi, glej zgoraj);
postopki reševanja spora, ki se nanaša na zapuščinske postopke: krajevno pristojno je sodišče, pri katerem poteka zapuščinski postopek.
Zakon št. 292/2013 Zb. o posebnih sodnih postopkih posebno krajevno pristojnost določa zlasti v naslednjih postopkih:
postopkih za razvezo zakonske zveze, postopkih za določitev, ali zakonska zveza obstaja ali ne, in postopkih o veljavnosti zakonske zveze: v skladu s členoma 373 in 383 je to sodišče, na območju katerega sta zakonca imela zadnje skupno prebivališče na Češkem, če vsaj eden od njiju živi na navedenem območju; če tako sodišče ne obstaja, je pristojno sodišče, ki je splošno pristojno za zakonca, ki ni vložil vloge za začetek postopka, če tudi to sodišče ne obstaja, pa je pristojno sodišče, ki je splošno pristojno za zakonca, ki je vložil vlogo za začetek postopka;
zapuščinskih postopkih: v skladu s členom 98 je to kraj prijavljenega stalnega prebivališča pokojnika, njegovo zadnje prebivališče ali kraj, v katerem je živel, kraj, v katerem je pokojnikovo nepremično premoženje, ali kraj, v katerem je umrl (merila so hierarhična);
v postopkih glede mednarodne ugrabitve otroka (vrnitve otroka) je v skladu s členom 479 je krajevno pristojno sodišče tisto, na območju katerega ima registrirani sedež urad za mednarodno pravno zaščito otrok, tj. občinsko sodišče v Brnu.

2.2.2.3 Ali lahko stranki izbereta sodišče, ki običajno ne bi bilo pristojno?

Stranke lahko v skladu s členom 89a zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku, v dogovoru spremenijo krajevno pristojnost sodišča, ki je določena z zakonom (tako imenovani dogovor o pristojnosti), v zadevah, ki se nanašajo na razmerja med podjetji, ki izhajajo iz poslovnih dejavnosti, vendar le, če v navedeni zadevi ni določena izključna krajevna pristojnost na podlagi člena 88 zakona št. 99/1963 Zb., zakonik o civilnem postopku (glej zgoraj).
Dogovor o pristojnosti sodišča mora biti sklenjen pisno. Če tožnik vloži zahtevek pri izbranem sodišču in se sklicuje na dogovor o pristojnosti, je zahtevku priporočljivo priložiti navedeni dogovor (v verodostojni obliki, najbolje v izvirniku ali overjeni kopiji), vendar se to v sedanji zakonodaji ne zahteva.

3 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna specializirana sodišča?

Specializiranih sodišč na Češkem ni (glej odgovor na vprašanje 1).

Zadnja posodobitev: 16/09/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.